

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VI. Cognoscit Deus creaturas possibles in seipsas terminativè per
cognitionem, quæ sit formalis earum repræsentatio; indistincta tamen ab
illa, per quam producuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

CONCLUSIO VI.

Cognoscit Deus creaturas possibiles in seipsis terminativè per cognitionem, quæ sit formalis earum representatio; indistincta tamen ab illa, per quam producentur.

PRIMA pars patet: nã, ut supra dictum est, Deus cognoscit creaturas non solum secundum esse virtuale & eminentiale, quod habent in essentia divina, sed etiam secundum esse proprium & formale illarum, cum ita sint cognoscibiles; ergo scientia Dei terminatur ad creaturas in seipsis; aliàs Deus non esset infinite sciens; quippe nõ cognosceret creaturas, ut sunt cognoscibiles. Et confirmatur: etenim scientia visionis terminatur ad futura in seipsis: ergo scientia simpliciter intelligentiæ terminatur ad possibilia in seipsis; nam non est major ratio unius, quàm alterius: verbo ut absolvam: talis cognitio est possibilis; ergo non est neganda Deo. Contra hanc Concluf. plura adducuntur (inquit Felix de Scientia e. 4. diffie. 3. n. 9.) ab Aversariis; sed nullam vim habent, cum creaturæ solum sint objecta terminativa, & nullo modo motiva. Ita intelligitur D. Dionysius de Divinis nominibus c. 7. dicens, Deum extra se nihil cognoscere. Idem habet August. & alii plerique: nam tantum volunt, quod Deus non moveatur ab aliquo creato (id est, quod Deus non discat cognitionem creaturarum ab ipsis creaturis, quasi non haberet eam, nisi concurrentibus creaturis effectivè; sed quod illa ipsa scientia, quam in se, & ex se habet, & motivè, & terminativè propter infinitatem ipsius debeat etiam representare creaturas) non tamen negant, quod creaturæ in seipsis terminent actum Dei. Nam ex hoc neque sequitur, Deum pendere à creaturis; nec cognitionem Dei vilescere, nec dari in Deo cognitionem non beatam, neque scientiam Dei specificari à creaturis, nec creaturas representari in alio, quàm in essentia divina; neque creaturas esse objectum Dei æquè principale, ac est essentia divina, quæ inconvenientia sequerentur, si creaturæ essent objectum motivum. Ita Felix.

A quo si petas: an possibile sit, quod scientia Dei æquè primò terminaretur ad suam essentiam, & ad creaturas; Respondet diffie. 4. n. 2. affirmativè; negat tamen n. 3. de facto scientiam Dei sic terminari; sed primo ad essentiam, & secundariò ad creaturas. Et n. 4. dicit: scientiam Dei immediatè terminari ad essentiam, & mediatè ad creaturas, & in hoc sensu creaturas cognosci à Deo, ut in objecto præcognito. Nam, inquit, cum scientia Dei sit infinita, illi concedendum est, ut cognoscat creaturas omnibus modis non dicentibus imperfectionem; sed cognos-

65
Probat
primam
Concluf.

Confirma-
tur.

66
Creatura
tantum sunt
objectum
terminati-
vum cogniti-
onis Dei.
Felix
D. Dionys

66.
An possint
esse objecta
primam, &
immediatam.

Affirma-
Felix.

Non con-
cludit.

Essentia Dei
non est idea
creaturarum.

Instantia.

61.
Sicut.

Nihil valet.

64.

Cognitio
non solum
dependet à
potentia, sed
etiam ab
objecto.

63.
Argumentum
non con-

species impressa eorum. Respondet Felix de Scientia Dei e. 4. diffie. 4. n. 8. Quod, cum essentia divina sit infinita in omni genere, non solum est infinita in essendo, continens eminenter omnes creaturas in ratione entis, sed etiam in representando; & ita perfectiori modo eas representat, ac species impressa suum objectum, in quo sensu est eminentissima, & perfectissima similitudo omnium creaturarum. Neque ex hoc intelligendum est, essentiam divinam esse ideam creaturarum; nam essentia divina est in memoria focuada Dei; idea verò, secundum Aug. lib. 83. qq. q. 46. continetur in intelligentia Dei, & est exemplar, instar cujus res producentur ad extra: creaturæ enim non fiunt ad similitudinem Dei; sed ad similitudinem creaturæ cognitæ à Deo, & habentis esse diminutum ab intellectu Dei: ergo tale esse diminutum creaturarum est idea, non essentia divina. De quo plura infra suo loco. Instar hic aliquis: illa continentia eminentialis creaturarum in essentia Dei est ipsamet essentia; sed hæc non est similis creaturis in esse entis; ergo neque in esse intelligibilis, cum intelligibilis sit passio entis; ergo non representat creaturas ut species impressa, sed sicut creaturæ in ratione entis, ut continentur in Deo, sunt esse ipsius Dei, ita solum habebunt intelligibilitatem Dei, & consequenter essentia divina non movet ad intelligendum eas, nec reddit eas intelligibiles; maxime, cum non representet eas, ut objectum cognitum; quare ergo representabit ut species impressa? Respondet Felix sup. n. 9. Quod, cum intelligibilitas Dei sit infinita, non solum reddit suam essentiam intelligibilem; sed omnia, quæ sunt in ipsa, adhuc secundum esse diminutum, ut habent possibilia in Deo; quod esse formaliter non est esse Dei. Deinde possibilia in essentia Dei cognoscuntur, ut in objecto præcognito, juxta superius dicta; cur ergo nequeant cognosci in essentia, ut in specie impressa?

Quia (reponit quispiam) species impressa datur ad determinandam potentiam circa objecta, sed intellectus Dei, quia infinitus, est determinatus ad cognoscenda omnia objecta: ergo non indiget specie. Respondet Felix sup. quod cognitio non solum dependet à potentia, sed etiam ab objecto; & ita, licet intellectus sit infinitus, & possit omnia cognoscere, necessarium est objectum, quod moveat illum; & cum creaturæ movere non possint, movet essentia ad cognitionem illarum; & ita est species impressa creaturarum: implicat enim, aliquod objectum esse cognitum, & terminare cognitionem, quin moveat intellectum sive per se, sive per aliud. Sic ille. Si autem à me quæritur; an Deus cognoscat creaturas possibiles solum in essentia; an verò etiam in seipsis: Responso erit

cognoscere creaturas in hoc sensu in objecto prius cognito nullam dicit imperfectionem; ergo Deo concedendum est. Sic ille. Subsumo ego: sed possibile est, secundum te, adeoque nullam involvit imperfectionem, scientiam Dei terminari æquè primò ad suam essentiam, & ad creaturas; cur ergo negas, eam de facto sic terminari? Similiter asseris de Vis. cap. 11. diffie. 4. n. 11. possibile esse, quòd visio beata terminetur æquè primò & immediatè ad essentiam, & ad creaturas; quia hoc non implicat, nec est imperfectio. Infero ergo, ergo visio increata sic possit terminari, cur non etiam increata? Et si possit, quare non debet juxta tuam doctrinam? Expectabo responsonem. Interim contra possibilitatem objicitur primò: non esset, à quo specificaretur talis actus: nam cum Deum & creaturam æquè primò respiceret, non esset major ratio, quare ab uno, quàm ab altero sumeret speciem. Respondet Felix sup. de Visione n. 12. quòd ab essentia divina specificaretur; quia hæc esset simul objectum terminativum & motivum. Præterea, erit primum primitate dignitatis & perfectionis. Objicitur secundò: plura objecta non attinguntur eodem actu, nisi unù cognoscatur in alio, ut in objecto præcognito, vel repræsententur per eandem speciem impressam. Si primo modo, non attinguntur creaturæ immediatè, sed mediatè. Si secundo modo, est impossibile; nam essentia divina solum respectu sui est species impressa: nam si esset etiam species impressa creaturarum, imperfectè contineret eas, nempe in esse intelligibili; quod non est dicendum, cum contineat eas eminenter. Respondet Felix sup. quòd secundo modo attinguntur; neque in hoc est aliqua imperfectio: cum ex continentia aliqua in esse intelligibili non amittat Deus continentiam eminentialem & virtuaalem, quam habet respectu creaturarum.

Et verò si Angelus, secundum aliquos, cum unica specie & unico actu æquè primò & immediatè cognoscit plures quidditates, quidni potiori ratione poterit Deus eum increata sua visione? Quia (inquis) si scientia Dei, ut terminatur ad essentiam, non terminaretur etiam ad creaturas, esset limitata, quod repugnat scientiæ infinitæ. Responderetur: quemadmodum non limitatur scientia Dei ex eo, quòd, ut terminatur ad unum attributum, non terminatur ad alterum, ita non debet limitari, saltem limitatiõne, quæ eum dedecet, ex eo, quòd, ut terminatur ad essentiam, non terminetur ad creaturas, quia equidem à parte rei ad utrumque terminatur. Ut ut sit de hac sententia, quæ saltem probabilis est, liquidò constat ex dictis, Deum cognoscere creaturas posibles in seipsis terminativè, si non æquè primò ac essentiam, equidem secundariò. Eamque cognitionem esse formalem repræsentationem, & non tantum virtuaalem, benè docet Felix de scientia Dei cap. 4. diffie. 2. numero 6. contra quosdam dicentes, eam fieri formalem per con-

notationem extrinsecam, quâ connotat ipsa possible. Sed (inquit hic Auctor) istæ connotationes non placent. Propter quod dico, scientiam Dei præcisè per id, quod est perfectio Dei, & repræsentatio essentia divini, seclusà connotatione, esse formalem repræsentationem. Et addo, quòd per hoc solum cognoscit Deus illa actu. Ratio est: quia scientia Dei est de se species expressa formalis, & infinita; & est actu in Deo: ergo est repræsentatio formalis cujusque repræsentabilis; sed possible sunt cognoscibilia per scientiam Dei; ergo in illa formaliter repræsentantur. Ita Felix.

Enimvero cognitio actualis in nobis est repræsentio formalis objecti cognoscibilis: ergo etiam in Deo; nulla quippe in hoc ostendi potest imperfectio. Frustra igitur recurritur ad illam extrinsecam connotationem, quæ tantum est ens rationis, consequens formalem repræsentationem possibilem, non autem eam constituens. Ausculta Scotum 1. dist. 35. §. ad argumenta, n. 16. Concedo, quòd in Deo potest esse relatio intelligentis, vel prout hoc, quod est intelligens, terminat relationem intellecti, sicut dominum esse est appellatio relativa, & significat terminare relationem servi: vel prout intelligens dicit relationem rationis positiva; sed tunc non est hoc in primo instanti, nec in secundo; sed in tertio. Rogas: quid ergo est in primo, & secundo instanti? Respondet Scotus ibidem §. ad secundum, n. 15. In primo instanti intellectus est in actu per essentiam, ut est merè absoluta, tamquam in actu primo sufficienti ad producendum quodlibet in actu intelligibili. In secundo instanti producit lapidem in esse intellectu, ita quòd terminus iste est & habet respectum ad intellectionem divinam; nullus autem est respectus e converso in intellectu divino; quia respectus ejus non est mutus. Ergo secundum Scotum intellectio divina, quæ est formalis repræsentatio objecti cogniti, non constituitur aliquo respectu, aut connotatione. Si inferas: ergo, si per impossibile non esset creatura, adhuc esset repræsentatio per scientiam Dei, tamquam per caulam formalem, quod videtur impossibile; ergo non est repræsentatio formalis. Respondet Felix sup. n. 7. dato, quòd creaturæ non essent, adhuc in Deo esset eadem & indivisibilis entitas scientiæ, per quam formaliter repræsentantur, quando sunt; & ita in Deo nihil deficere: solum defectus esset ex parte creaturarum; nã scientia Dei propter suam eminentiam, & infinitam perfectionem immutata manens, si creaturæ sint, illas repræsentat; si nõ sint, non repræsentat; in quo casu solum deficeret scientiæ denominatio repræsentationis respectu creaturarum. Quod etiam reperitur in beata visione creata Christi Domini, quæ est summa, & modò videt has creaturas, modò alias, invariari entitate absolutà visionis; & solum positã diversã attingentiã, in qua non consistit visio. Sic ille. Si rursus objicias: creatura non formaliter, sed virtualiter est in essentia divina: ergo scientia Dei non est formalis repræsentatio creaturæ. Respondet idem Auctor eod. n. in principio creaturam, secun-

Objicitur

esp. Fel.

Secunda ob-
jectio.

Solvitur ex
eod.

67.
Probatur
dicta possi-
bilitas ex-
emplo An-
geli.

Offenditur
disparitas.

Cognitio
creaturarum
est formalis
repræsentatio,
etiam se-
clusa omni
connotatione

68.
Probatur
similitudo
visio.

In Disputa-
tione est
latio modò
genus, et
Scotus.

Objicitur

Solvitur
Felix.

Alia ob-
jectio
ex eod.

secundum suum esse formale esse virtualiter & eminenter in Deo; esse tamen in scientia Dei secundum suum esse formale, sicut repræsentatum in repræsentante, & ita scientia est repræsentatio formalis illius. Ita Felix.

69. Quomodo Deus movetur per essentiam ad cognitionem creaturam. Qui ex doctrina Scoti, superius tradita duo colligit (tra&. de Vis. c. 11. diff. 4. n. 10.) Primum est; quod ad cognitionem creaturarum movetur Deus per essentiam, continentem eas virtualiter. Secundò; quod essentia habet rationem speciei impressæ respectu creaturarum; & in illo primo instanti non repræsentat eas secundum suum esse objectivum & formale, sed solum secundum esse virtuale, quod habent in essentia divina; sicut causa repræsentat suum effectum. In secundo verò instanti cognoscit illas, dans illis esse formale & objectivum; & sic sunt in cognitione Dei, sicut repræsentatum in repræsentante; & conceptus formalis Dei repræsentat eas secundum suas rationes formales objectivas. Hæc ille. Conceptus, inquam, formalis, quo producentur à Deo in esse cognito, quæ est ultima pars Conclus. Et ratio est: quia illa cognitio sufficit: ergo frustra ponitur alia cognitio reflexa. Antecedens patet ex dictis: quia per illum conceptum datur ipsis esse formale, & objectivum, & sunt in cognitione Dei, sicut repræsentatum in repræsentante. Quid aliud requiritur, ut in seipsis terminent cognitionem Dei? Non video.

70. Omnia objectiva. Neque hinc sequitur, quod cognoscantur, tamquam in causa, quod sup. improbatum fuit. Nam solum videntur in absoluto essentia. Et quamvis Deus cognoscens causam cognosceret effectum, ut terminum relationis; non tamen propterea cognosceret effectum in ipsa causa, tamquam in objecto præcognito, ut sup. ostendimus. Atque ex hoc satis patet differentia inter causam creatam, & increatam; nam hæc est infinita in repræsentando secundum esse suum absolutum; secus creatam; in qua proinde non potest effectus videri, sicut bene in illa. Finio itaque, & iterum dico, Deum videre possibile in seipsis terminativè, tamquam objecta secundaria in essentia divina, objecto primario; ac fortè etiam immediatè. Et quoniam possibile quodammodo infinita sunt, subscribo sequentem Conclusionem, in ordine

CONCLUSIO VII.

Cognoscit Deus infinita possibilea actu.

71. An dari possit infinitum. Non disputo hic, an possit dari infinitum actu, id est, habens actu partes infinitas, æquales uni certæ, non communicantes, simul, & distinctè existentes: quia hæc quæstio ut bene notat Smil. tr. 3. disp. 7. n. 82. planè philosophica est, & plurimis rationibus in utramque partem disputata, nec posset pro sua dignitate disputari, nisi longius à Theologico instituto digrediendo. Ideò breviter dico, tale infinitum impossibile esse, si partes infinitæ sumantur po-

sitivè, id est, pro partibus, quibus nulla potest addi, seu quæ non recipiunt additionem, & quæ per ablationem unius partis finitæ redduntur infinitæ. Vel aliter partes positivè infinitæ sunt, in quibus nequidem per Deum potest designari aliqua, post quam nihil aliud superfit, aut sequatur. Sin autem partes infinitæ accipiuntur negativè, id est, pro tot partibus, ut successivè eas enumerando nunquam possit perveniri ad ultimam, constat tale infinitum dari. Hoc vocamus negativum, vel, ut Alii, in potentia, seu synecdochematicum. Illud autem positivum, sive eathegorematicum.

Non est possibile tale infinitum positivum.

Secus negativum.

Et verò omnia entia possibilea esse infinitum negativum, quis rectè inficiatur? Et quis, nisi erroneè, dicere potest, Deum non cognoscere omnia entia possibilea? Num aliqua ratio suadet, potius unum cognoscere, quàm aliud? Sapientia ejus (inquit Propheta Regius Psal. 146.) non est numerus. Et D. Aug. 12. de civit. e. 18. ait: Omnis infinitas quodam ineffabili modo Deo finita est; quia scientia ipsius incomprehensibilis non est.

72.

Omnia possibilea sunt tale infinitum negativum.

Hinc Scotus 1. dist. 2. q. 2. n. 24. Quarta Conclusio principalis præambula de intellectu, & voluntate Dei, ad infinitatem probandam sit ista. Intellectus primi intelligit semper, & distincto actu, & necessario quodcumque intelligibile, prius naturaliter, quàm illud sit in se. Prima pars probatur, scilicet quod possit intelligere quodcumque intelligibile, sic. Hoc enim est perfectionis in intellectu, posse distinctè & actu cognoscere quodcumque intelligibile. Imò hoc posse est necessarium ad intellectus rationem; quia omnis intellectus est totius entis communissime sumpti. Nullam autem intellectionem potest habere intellectus primi, non eandem sibi: ergo cuiuslibet intelligibilis habet intelligere actu & distinctum, & hoc idem sibi, & ita semper & necessariò.

Primum ens intelligit semper distinctè, necessariò quodcumque intelligibile. Scotus.

Subsumo ego: atqui intelligibilia sunt actu infinita saltem negativè: ergo Deus, secundum Scotum cognoscit actu infinita. Subsumptum habet Scotus sup. num. 30. ibi: Intelligibilia sunt infinita, & hoc actu in intellectu omnia intelligente: ergo intellectus illa simul actu intelligens est infinitus: talis est intellectus divinus. Hujus enthymematis proba Antecedens, & Consequentiam. Antecedens sic: quacumque sunt infinita in potentia, ita, quod accipiendo alterum post alterum nullum possunt habere finem, illa omnia si simul actu sunt, sunt infinita actu: intelligibilia sunt infinita in potentia respectu intellectus creati, satis patet; & in intellectu increato sunt simul omnia intellectu actu, qua à creato sunt successivè intelligibilia; ergo sunt ibi actu infinita intellectu.

Intelligibilia sunt infinita actu.

Ratio itaque Conclusionis nostræ est: quia Ratio Cognoscens omnes cogitationes Angelorum, quæ in ætæternum sunt duraturæ, sunt infinitæ; sed hæc simul repræsentantur Deo in essentia divina: ergo simul à Deo cognoscuntur; & quamvis actu non sint à parte rei, sunt tamen in mente divina; id est, Deus actu seu actualiter ea cognoscit; ergo Deus actu cognoscit infinita possibilea, etiam quodammodo infinita actu, scilicet negativè, quamvis non positivè, juxta superius dicta.

L ; Si